

Svanen och FN:s globala utvecklingsmål

FN:s mål för hållbar utveckling är en ambitiös agenda för att bekämpa fattigdom och ojämlikhet, skydda världen och hantera klimatförändringen innan år 2030. För att uppnå målen måste vi alla anstränga oss: regeringar, näringslivet, den offentliga sektorn och varje enskild individ.

Samtliga nordiska regeringar har gått samman om det officiella miljömärket Svanen. Målet är att minska den miljöpåverkan som kommer från vår konsumtion och produktion. Nordisk Miljömärkning är det gemensamma organet som ställer krav på olika produkter och tjänster för att de ska få bli Svanenmärkta. Kraven främjar en hållbar användning av resurser, återvinning och återanvändning och minskat avfall i alla delar av livscykeln för de miljömärkta produkterna och tjänsterna. Därför är Svanenmärkning ett kraftfullt verktyg för att säkra en hållbar framtid och bidrar till att uppnå 11 av FN:s 17 hållbara utvecklingsmål.

På en övergripande nivå bidrar Svanenmärkningen främst till mål 12: "Hållbara konsumtions- och

produktionsmönster". Dessutom bidrar Svanenmärkningen till att uppnå flera av de andra målen. Nordisk Miljömärkning lägger stor vikt vid miljöaspekterna men också vid hälso- och sociala förhållanden när det är relevant.

De nordiska länderna ligger i allmänhet mycket väl till för att nå de flesta hållbara utvecklingsmålen men kan förbättra sig vad gäller just mål 12 eftersom vi bara är halvvägs där.

Se beskrivning av alla FN:s mål för hållbar utveckling här: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs> och <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>.

Mål 12: Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Svanenmärkningen strävar efter att minska miljöpåverkan av produktion och konsumtion. Det säkerställer hållbar produktion samt kontroll av leverantörskedjan – och ger slutanvändaren hållbara produkter.

Svanenmärkta produkter tillverkas över hela världen. Oavsett var en vara produceras, sträcker sig Svanens strikta krav ofta längre än lagstiftningens. På så sätt sprider vi mer miljöanpassade produktionsmetoder – även till utvecklingsländerna.

Mål 12 har flera delmål. Svanenmärkning bidrar på följande sätt:

Delmål 12.2 – Uppnå hållbar förvaltning och användning av naturresurser

Nordisk Miljömärkning ställer krav på hållbart nyttjande av naturresurser, ökad användning av förnybara resurser och effektiv användning av råvaror, energi och vatten i tillverkningsprocesser.

Delmål 12.3 – Halvera matsvinnet i världen

Alla Svanenmärkta livsmedelsbutiker måste mäta sin mängd matavfall för att klara Svanens krav. Livsmedelsbutiker, hotell, restauranger och personalmatsalar premieras i Svanens krav om de vidtar åtgärder för att minska matsvinnet.

Delmål 12.4 – Uppnå ansvarsfull hantering av kemikalier och avfall

De strikta kemikaliekraven säkerställer att kemikalier på alla stadier i livscykeln hanteras på ett sätt som minimerar miljöpåverkan. På så sätt är Svanenmärkningen ett starkt instrument för att avveckla ämnen som är hälso- och miljöfarliga i produkter och vid tillverkning. Detta bidrar till att förhindra att både de som använder produkterna och de som producerar dem utsätts för skadliga kemikalier – och för att minska förorening av luft, vatten och mark.

Delmål 12.5 – Minska mängden avfall markant

Nordisk Miljömärkning strävar efter att minska avfallet genom att till exempel främja återanvändning av material och ställa strikta krav på kemikalier som gör att materialen kan återvinnas. Samtidigt ska Svanenmärkta produkter som består av olika material som kan återanvändas, vara lätta att demontera så att materialen kan användas igen. Strikta kvalitetsstandarder säkerställer att produkten fungerar som önskat och har en lång livslängd.

Delmål 12.6 – Uppmuntra företag att tillämpa hållbara metoder och hållbarhetsredovisning

Att erhålla en Svanenlicens är att ha genomgått en tredjepartscertifiering med absoluta och transparenta krav. Det gör det lättare för licensinnehavarna att dokumentera sitt hållbarhetsarbete. Till exempel stimulerar kraven på miljömärkta fonder både själva fonden och de företag som den investerar i, till att rapportera om hållbarhet. Svanenmärkta hotell, restauranger och livsmedelsbutiker måste också rapportera hur deras hållbarhetsarbete fortskrider.

Delmål 12.7 – Främja hållbara metoder för offentlig upphandling

Svanenmärkning är ett starkt verktyg för att säkerställa hållbar offentlig upphandling. EU:s upphandlingdirektiv gör det möjligt för upphandlarna att kräva miljömärkning direkt och därmed kan de mer effektivt både ställa tuffa krav och säkra uppföljningen.

Delmål 12.8 – Öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar

Nordisk Miljömärknings vision är att med Svanen vara en nordisk ledstjärna för hållbar livsstil. Både företagen som har licens och Svanenmärket självt bidrar till detta.

Ytterligare FN-mål som Svanenmärkningen stöder

Svanenmärkningen har tydliga kopplingar till flera av FN:s mål – alltid med fokus på miljöaspekterna. Nedan presenteras de mål Svanenmärkningen hjälper till att möta via särskilda produktgruppskriterier. Svanenmärkningen ställer alltså krav där det är möjligt att uppnå verkliga miljöförbättringar.

Delmål 3.9 – Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Genom strikta krav på kemikalier i alla produkter och tjänster bidrar Svanenmärkningen till att minska mängden farliga ämnen och främja ett hälsosamt liv för alla. Detta gäller både ämnen som kommer i direkt kontakt med människor och ämnen som förorenar luft, vatten och mark.

Exempelvis är alla ämnen som klassificeras som cancerframkallande, mutagena, reproduktstörande eller allergiframkallande och de som EU listar som möjliga hormonstörande ämnen, förbjudna i Svanenmärkt kosmetika eller Svanenmärkta hud- och hårvårdsprodukter.

Delmål 6.3, 6.4, 6.6 – Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

I utvalda produktgrupper ställer Nordisk Miljömärkning krav på hållbar vattenförbrukning och kräver att åtgärder vidtas för att minska mängden oönskade kemikalier och krav på att rena avloppsvatten.

Exempelvis har Nordisk Miljömärkning strikta krav på användningen av bekämpningsmedel vid odling av bomull och andra råvaror.

Andra krav begränsar användningen av oönskade färgämnen och andra kemiska ämnen vid tillverkning av t.ex. textilier och papper.

Biltvättar kan använda mycket lite vatten per tvättat fordon, och avloppsvattnet måste renas innan det släpps ut. Nordisk Miljömärkning kräver också effektiv vattenförbrukning i tvätterier.

Delmål 7.2, 7.3 – Säkerställa tillgång till ekonomisk överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

Svanenmärkningen är ett verktyg för minskad total energiförbrukning, mindre användning av fossila bränslen och främjande av lokalt producerad energi i produkter och tjänster.

Svanenmärkta fonder utesluter utvinning av fossila bränslen och främjar förnybar energi baserad på hållbara råvaror.

I produktionssystem med hög energiförbrukning säkerställer Svanenmärkningen energieffektivitet både i produktion och användning. Miljömärkta byggnader måste vara energieffektiva och användning av lokalt producerad energi, till exempel solceller och solvärme, premieras i kriterierna. I miljömärkta flytande och gasformiga bränslen för transport måste en stor del av råvaran vara förnybar och produceras på ett hållbart sätt.

Delmål 8.4, 8.7, 8.8 – Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Nordisk Miljömärkning bidrar till hållbar ekonomisk tillväxt genom att ge marknadsfördelar till produkter och tjänster som är miljömässigt hållbara. Svanenmärkning gagnar alltså cirkulär ekonomi, vilket förbättrar företagskonkurrensen, främjar resurseffektivitet och bidrar till att skapa nya affärsmodeller och innovativa lösningar. Förutom att strikta miljökrav uppfylls, måste företag som tillverkar miljömärkta produkter eller tillhandahåller miljömärkta tjänster alltid följa arbetsmiljölagstiftningen.

Vissa miljömärkta produkter produceras ofta i lågkostnadsländer utanför EU. För dessa produktgrupper kräver Nordisk Miljömärkning att tillverkaren följer ILO:s grundläggande konventioner. Det betyder till exempel att barnarbete och tvångsarbete inte förekommer och att föreningsfrihet råder. Även innanför EU ställs etiska och sociala krav inom vissa produktgrupper, såsom städtjänster.

Delmål 9.4 – Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation

Svanenmärkning bidrar till att industrier blir mer hållbara med ökad resurseffektivitet och användning av renare och mer miljöanpassad teknik och processer. Detta innebär att ställa energikrav ända ned på produktions- och användarnivå där det finns mycket att vinna.

Till exempel måste Svanenmärkta tvätterier använda teknik som garanterar låg energi- och vattenförbrukning.

Delmål 11.3, 11.6 – Göra städer och samhällen inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

I både nya och renoverade byggnader strävar Nordisk Miljömärkning efter att skapa hållbara byggnader med fokus på låg energiförbrukning, byggmaterial utan oönskade kemiska ämnen och förnybara råvaror. Samtidigt fokuserar man på resurseffektivitet som återanvändning av material och bästa möjliga användning av byggavfall.

Nordisk Miljömärkning lägger tonvikten på kvalitet och därmed ökad livslängd samt design för återanvändning. Kraven bygger på befintliga nordiska avfalls-

hanteringssystem, med möjlighet till återanvändning och återvinning av olika produkt- och materialtyper.

I bostäder, skolor och förskolor främjar Svanenmärkingen miljöanpassad transport som cykel och elbilar och åtgärder för att främja biologisk mångfald i stadsmiljöer och god vattenförvaltning. När det gäller partikelförorening har strikta krav ställts för utsläpp från miljömärkta förbrännings- och pelletsugnar, och träpellets måste ha bra förbränningsegenskaper.

Delmål 13.2 – Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser

Svanenmärkning är ett starkt verktyg för nationella och gemensamma nordiska strategier för klimatåtgärder, med krav som strävar efter att begränsa användningen av fossila bränslen och främja förnybar energi.

Nordisk Miljömärkning främjar resurseffektivitet, till exempel genom att kräva att nya och renoverade byggnader är energieffektiva. Märkningen strävar också efter en begränsning av utsläpp av kemiska

ämnen och partiklar som bidrar till klimatförändringar. I Svanenmärkt biogas krävs hundra procent förnybara råvaror, och strikta krav på totala utsläpp av växthusgaser har satts upp.

Svanenmärkning strävar efter att bevara naturområden som motverkar klimatförändringar genom att kräva att en stor andel av jungfruligt virke i exempelvis byggnader och möbler kommer från certifierat skogsbruk.

Delmål 14.1, 14.4, 14.7 – Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

Nordisk Miljömärkning har strikta krav på kemikalier och Svanenmärkning minskar därmed utsläppen av giftiga ämnen i haven. Hår- och hudvårdsprodukter måste vara fria från mikroplast och UV-filtter som skadar korallrev. Nordisk Miljömärkning ställer

också krav på rening av avloppsvatten från exempelvis färgningsanläggningar och pappersbruk. Dessutom måste miljömärkta restauranger och livsmedelsbutiker erbjuda fisk från hållbara bestånd.

Delmål 15.1, 15.2, 15.5 – Skydda, återställa och främja hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Nordisk Miljömärkning strävar efter att motverka försämringen av naturliga livsmiljöer, stoppa förlusten av biologisk mångfald och skydda hotade arter.

För att stödja en hållbar förvaltning av världens naturresurser ställer Nordisk Miljömärkning krav utifrån erkända certifieringssystem, till exempel för hållbart skogsbruk. Dessa krav uppmuntrar också bevarande av områden som är särskilt viktiga för biologisk mångfald.

Kriterierna kräver spårbarhet av råmaterial och främjar ekologisk bomull i textilier och ekologisk mat och fisk från hållbara bestånd i restauranger och livsmedelsbutiker. När nya hus Svanenmärks främjas till exempel ekosystemtjänster.

Delmål 17.6 – Stärka genomförandet och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

Nordisk Miljömärkning är medlem i det globala miljömärkningsnätet (Global Ecolabelling Network, GEN). GEN är ett globalt partnerskap som består av tredjepartsorganisationer som arbetar för hållbar utveckling genom miljömärkning

(Typ 1 ISO 14024). Organisationerna främjar och utvecklar miljömärkning av produkter och tjänster över hela världen. Endast miljöanpassade varor och tjänster som visat sig ha en lägre miljöpåverkan kan uppnå de miljömärkningar som ingår i GEN.

